

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN AVUSTUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO KEHYSRIIHESSÄ 2024 PÄÄTETTYIHIN VALTIONAVUSTUSLEIKKAUKSIIN

Sosiaali- ja terveysministeriön avustusasioiden neuvottelukunta pitää erittäin valitettavina hallituksen kehysriihessä päätettyä sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustusten mittavaa leikkausta. Leikkausten nettovaikutus tulee hyvin todennäköisesti olemaan säästöjen näkökulmasta negatiivinen, sillä ne kohdistuvat suoraan terveyttä ja hyvinvointia vahvistavaan työhön suomalaisessa yhteiskunnassa. Käynnissä olevaan toimintaan kohdentuvina jo ensi vuonna toteutuvat leikkaukset johtaisivat järjestökentässä hallitsemattomaan toimintojen alasajoon.

Neuvottelukunta katsoo, että

- 1) Kehysriihessä päätetyn 75 miljoonan lisäleikkauksen päälle aiottua 90 miljoonan leikkausta ei tule kohdentaa STEA:n valmistelemiin valtionavustuksiin.** Kehysriihen säästöt kohdistuvat sote-järjestöihin kahta kautta: suoraan STEA-avustuksiin kohdentuvina 25 miljoonan ja 50 miljoonan vuosittaisina leikkauksina että sosiaali- ja terveysministeriön kohdentamina 30 miljoonan vuosittaisena valtionavustusten leikkauksena.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen STEA-avustuksiin kohdistuu kehysriihen päätöksellä lisäleikkauksia 55 miljoonaa vuonna 2025, 80 miljoonaa vuonna 2026 ja 30 miljoonaa vuonna 2027, aiemmin päätetyn sadan miljoonan euron lisäksi. Vuoden 2027 avustustaso olisi siten kolmanneksen pienempi kuin vuonna 2024.

Neuvottelukunta katsoo, että kahta eri kautta STEA-avustusta saaviin järjestöihin kohdistuva leikkaus on kohtuuton, ja vuosittaiselle 30 miljoonan lisäleikkaukselle tulee löytää muita menokohteita.

- 2) Kehysriihen päätöksiin sisältyvä lahjoitusten verovähennysoikeus tulee ulottaa kaikkiin sote-alan järjestöihin.** Kehysriihi ulottaisi yksityishenkilöiden verovähennysoikeuden nuoris-, liikunta-, urheilu- ja lapsijärjestöille tehtyihin lahjoituksiin. Näin rajautuvana verovähennysoikeus asettaisi järjestöt huomattavan eriarvoiseen asemaan ja olisi lisäksi vaikeasti tulkittava. Myös muut kuin OKM- tai STEA-luokituksen mukaiset nuoris- ja lapsijärjestöt tekevät monimuotoista työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin hyväksi.
- 3) Uusien avustusten jäädyttäminen antaa lisää aikaa leikkausten kohdennusten valmisteluun ja järjestöjen toimintojen hallittuun sopeuttamiseen.** Vuoden 2025 osalta leikkausten tulee kohdistua ns. uusiin avustuksiin, joihin rahoitusta ei vielä ole myönnetty, ja joihin ei vielä kohdistu kuluja. Tämä tarkoittaa uusien projektien ja investointien jäädyttämistä vuodeksi. Myös indeksitarkistusten

jäädyttäminen on perusteltua kustannustason noususta huolimatta. Neuvottelukunta pitää kuitenkin tärkeänä, että EU-rahoituksen vaatiman omarahoitusosuuden kattamiseen on voitava hakea rahoitusta, ensisijaisesti yleis- ja kohdennettujen avustusten jatkohakemuksissa.

- 4) **Tulevien vuosien osalta kohdentamispäätökset on tärkeää valmistella yhteistyössä järjestökentän kanssa.** Tulevilla leikkauksilla tulee olemaan erittäin suuri vaikutus suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan ja sen työhön suomalaisten hyvinvoinnin hyväksi. Muutosten läpiviennin tulee olla ensisijaisesti järjestökentän omissa käsissä, ei julkisen vallan ohjauksessa. Leikkausten kohdentamisessa on kyse sellaisesta strategisesta valmistelusta, johon osallistuminen kuuluu avustusasioden neuvottelukunnan asetukseen perustuviin tehtäviin.
- 5) **Yleinen prosenttileikkaus ei ole tarkoituksenmukainen tapa avustustason leikkauksen toimeenpanoon.** Leikkauksia toteutettaessa on huomioitava mm. toiminnan yhteiskunnallinen merkitys ja ilmiö/tarve, johon toiminnalla vastataan, toiminnan tuloksellisuus sekä järjestökentän monimuotoisuus ja aito valtakunnallisuus. Lisäksi on arvioitava, onko STEA:n avustuskokonaisuuden sisällä vielä sellaista avustustoimintaa, joka rahoituksen vähentyessä on perusteltua rajata kokonaan STEA:n valtionavustusten ulkopuolella ja mahdollisesti rahoittaa muista lähteistä. Kohdentamisen linjaukset tulee valmistella huolella, dialogissa avustuksensaajakentän kanssa. Avustusasioden neuvottelukunta sekä arviointi- ja avustusjaosto tulee kytkeä mukaan valmisteluun.
- 6) **Leikkauksia ei tule kohdentaa järjestön avustuskohteisiin avustuksensaajaa kuulematta.** Kunkin avustuksensaajan tulee halutessaan voida itse priorisoida toimintaansa ja määritellä, millä tavoin toteutettuna järjestön toimintaan kohdistuva leikkaus tuottaa vähiten vaurioita toiminnalle ja sen kohderyhmälle. Leikkaustilanteessa on myös voitava yhdessä järjestön kanssa tehdä tarvittavat muutokset järjestön avustusrakenteessa resurssien tehokkaan käytön mahdollistamiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi avustuskohteiden yhdistämistä isommiksi kokonaisuuksiksi.
- 7) **Avustusjärjestelmää tulee kehittää hallinnollisen taakan keventämiseksi.** Avustusjärjestelmän kehittäminen hallinnollisen taakan keventämiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden vahvistamiseksi sisältyy kehysriihen pöytäkirjakirjauksiin. Toimet avustusjärjestelmän uudistamiseksi tulee käynnistää viipymättä. Järjestöjen toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta on tärkeää, että niukkenevat resurssit voidaan tehokkaasti suunnata niiden perustyöhön. Merkittävä osa myönnettyistä valtionavustuksista kanavoituu haku-, raportointi- ja tilintarkastusprosesseihin. Näiden prosessien keventäminen vähentää sekä avustuksensaajien että valtionapuviranomaisen hallinnollista taakkaa. Toiminnan joustavuuden vahvistamiseksi tulisi avustuspäätöksissä avustuksen käyttötarkoitus rajata nykyistä väljemmin, mahdollistamaan avustuksensaajan toiminnan joustavaa suuntaamista paitsi avustuskohteen sisällä myös niiden välillä. Myös varainhankinnan kulujen kattaminen avustusvaroin tulee mahdollistaa. Muutostilanteessa järjestöjen sopeuttamistoimia ja esimerkiksi rakenteellisia muutoksia tulee tukea.
- 8) **Ay-avustusten painotusta avustuskokonaisuudessa tulee vahvistaa.** Kehysriihen pöytäkirjakirjauksiin kuuluu myös yleisavustusten osuuden vahvistaminen valtionavustuksissa. Tämä kirjaus tulee huomioida STEA:n avustustoiminnassa jo vuoden 2025 alusta. STEA:n myöntämistä avustuksista yleisavustuksiksi luokitellaan sekä yleiset yleisavustukset (AY) että kohdennetut yleisavustukset (AK). Kehysriihessä linjattu hallinnollisen taakan keventäminen ja resurssien niukkeneminen edellyttävät, että STEA:n avustuskokonaisuudessa vahvistetaan nimenomaan Ay-avustusten suhteellista painoa. Ay-yleisavustuksiin painottuva avustustoiminta vahvistaa järjestöjen resilienssiä ja toiminnan joustavaa suuntaamista vastaamaan muuttuviin tarpeisiin ja tukee myös eri

lähteistä koottavan rahoituksen yhteensovittamista. Ay-yleisavustus tulee jatkossa myöntää lähtökohtaisesti kaikille sellaisille järjestöille, jotka jo nyt saavat kohdennettuja avustuksia, eivätkä saa toimintaansa perusrahoitusta jostain muualta.

Helsingissä 18.4.2024

Sari Aalto-Matturi, puheenjohtaja

Jukka Tahvanainen, varapuheenjohtaja

MIELI Suomen Mielenterveys ry

Näkövammaisten liitto ry

Arja Sutela, jäsen

Hanna Markkula – Kivisilta, jäsen

Janne Juvakka, jäsen

Juha Mikkonen, jäsen

Lassi Rajamäki, jäsen

Pasi Ylitalo, jäsen

Sari-Minna Tervonen, jäsen

Tuomas Koskela, jäsen

Veli-Matti Ahtiainen, jäsen

Viveca Hagmark, jäsen

Nuorten Ystävät ry

Pelastakaa Lapset ry

Invalidiliitto ry

Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry

Sosped-säätiö

Palkansaajien hyvinvointi ja terveys ry

Omaishoitajaliitto ry

Aspa-säätiö

Maakunnallisten verkostojärjestöjen edustaja

Folkhälsans Förbund rf.